

OCJENA STUPNJA RAZVOJA NAMJEŠTAJA, UZROCI STANJA I PREDUVJETI USPJEŠNIJEG IZVOZA

(EVALUATION OF FURNITURE DEVELOPMENT LEVEL, CAUSES FOR THE PRESENT SITUATION AND PREREQUISITES OF A MORE EFFICIENT EXPORT)

Drago Biondić, dipl. ing.
Institut za drvo, Zagreb

UDK 630*836.1
Stručni rad

Prispjelo: 19. lipnja 1984.
Prihvaćeno: 10. srpnja 1984.

Sažetak

U ovom radu pokušala se dati objektivna ocjena nivoa razvoja namještaja domaćih proizvođača. Objektivizacija ocjene stanja razvoja dana je analitički kroz kriterije po kojima se vrši ocjenjivanje uspješno razvijenih finalnih proizvoda »Mobil optimum«. Grupe namještaja promatrale su se jedinstveno, a objektivizacijom ocjene želi se upozoriti na stanje razvoja namještaja u odnosu na trendove u zemljama s razvijenijom i uspješnijom drvnom industrijom. Pozitivne promjene mogu se očekivati u odnosu na postojeće stanje u razvoju namještaja dugoročno i tek nakon promjene negativnih uvjeta koji su trenutno prisutni.

Ključne riječi: ocjenjivanje kvalitete namještaja — kriteriji za ocjenjivanje namještaja.

Summary

The article describes the objective evaluation of furniture development level of Yugoslav manufacturers. The objectivity of evaluation of development level is shown analytically, through criteria against which successfully developed finished products are evaluated »Mobil optimum«. Groups of furniture are dealt with uniquely and the purpose of evaluation objectivity is to warn of the situation of furniture development in relation to the trends in the countries with more efficient wood industry. Positive changes, with regard to the present situation in furniture development, could be expected in far future on condition that negative influences present now change.

Key words: evaluation of furniture quality — criteria of furniture evaluation. (V. K.)

Blagovaonica (»Florijan Bobić« — Varaždin) — vlastiti razvoj koji se uspješno plasira u robnim kućama »IKEA«.

1. UVOD

Ovim radom pokušat će se objektivizirati ocjena nivoa razvoja namještaja domaćih proizvođača koji se do sada nudio na našem i inozemnom tržištu. Objektivizacija ocjene stanja dat će se kroz kriterije po kojima se vršilo ocjenjivanje uspješno razvijenih finalnih proizvoda »Mobil optimum '83«. Finalni proizvodni promatrat će se jedinstveno, bez obzira na osnovne grupe proizvoda namještaja za stanovanje, ugostiteljske i javne objekte, kancelarijske prostorije, škole, trgovine i posebnu namjenu.

Objektivizacijom ocjene stanja želi se upozoriti na stanje razvoja namještaja u odnosu na trendove u zemljama s razvijenom i uspješnijom drvnom industrijom. Analizirat će se uzroci stanja i procijeniti mogućnosti otklanjanja smetnji, te mogućnosti daljeg uspješnijeg razvoja.

2. ANALIZA STANJA POSTIGNUTOG NIVOA RAZVOJA NAMJEŠTAJA

Ocjena stanja razvoja namještaja izvršit će se prema svjetskim kriterijima za dobro dizajniran proizvod. Kriteriji za ocjenjivanje po kojima će se vršiti dalja analiza jesu sljedeći:

Optimiranje resursa (sirovine i komponente; mogućnosti proizvodnje; kadrovski potencijali; utrošena sredstva).

Tehničko-tehnološki kriteriji (stupanj tipizacije; stupanj standardizacije; stupanj ponavljanja; mehanička kvaliteta; kvaliteta površine; pouzdanost, pakiranje i transport; kvaliteta izrade).

Funkcionalno-ergonomski (ergonomska usklađenost i prilagodljivost; jasnoća upotrebe; lakoća održavanja; usklađenost s okolinom; regenerativnost i reciklaža).

Tržišno-ekonomski (tržišni koncept; usklađenost cijene i upotrebna vrijednost; proizvod u sistemu).

Estetski (originalnost i novost; privlačnost; čistoća u izražavanju i jednostavnost; moralna zastara; proporcionalna skladnost).

Analitički provedena prosječna ocjena stupnja razvoja namještaja kod nas može se sažeti u pet osnovnih kriterija. Prema kriteriju optimizacije resursa ponuđeni se namještaj najvećim dijelom ne izrađuje od raspoložive vlastite sirovine koja gravitira finalnoj proizvodnji, već se većina materijala nabavlja iz udaljenih tržišta. Proizvodnja nije opremljena ni organizirana za prividno »širok« proizvodni program, što se može vidjeti iz svih analiza iskorištenja instaliranih kapaciteta. Zbog niskog stupnja osposobljenosti izvršilaca u proizvodnji postiže se jedva zadovoljavajuća kvaliteta izrade proizvoda za niži segment tržišta. U razvoj industrijski koncipiranog proizvodnog programa nedovoljno se ulaže sredstava i stručnih poten-

cijala, tako da se trud stručnjaka koji teže takvom programu obezvređuje ubacivanjem u proizvodnju pojedinačnih narudžbi izvan zacrtanog sistema.

Kod ocjenjivanja postignutog nivoa u razvoju namještaja po kriteriju optimalizacije resursa, koji se mogao ocijeniti od grupe eksperata s najviše 15 bodova, prosječne ocjene iznose svega oko 53%.

Tehničko-tehnološke karakteristike namještaja u ostvarenom stupnju tipizacije, standardizacije i ponavljanja ne zadovoljavaju. Često se događa da ostali proizvodi iz proizvodnog programa ne posjeduju nikakvu vezu s osnovnom proizvodnjom i negativno utječu na rezultate poslovanja. Mehanička kvaliteta, kvaliteta površinske obrade i pouzdanost djelomično zadovoljavaju minimalne uvjete kvalitete po JUS-u. Pakiranje i transport namještaja najčešće nisu riješeni u sistemu, tako da se u praksi susreću problemi kompletiranja, transporta i montaže.

Tehničko-tehnološki kriterij mogao je biti ocijenjen s najviše 28 bodova, prosječne ocjene grupe eksperata kreću se oko 50%.

Funkcionalno-ergonomski kriteriji nisu dovoljno riješeni, tako da samo manji broj proizvoda kod domaće ponude zadovoljava više ergonomske zahtjeve, a potrebe lakoće održavanja, jasnoća upotrebe, te usklađenosti s okolinom najčešće nisu posebno riješavani. Rješenju regeneriranja i reciklaže namještaja u razvoju proizvoda još nije poklonjena dovoljna pažnja. Funkcionalno-ergonomski kriterij mogao se ocijeniti s najviše 20 bodova, a prosječna ocjena kretala se oko 60%.

Tržišno-ekonomski kriteriji kod namještaja samo djelomično zadovoljavaju. Najčešće nedostaje osmišljen oblik reklame i propagande koja naglašava prednosti proizvoda. Približno polovica proizvođača u zemlji radi s gubitkom ili na granici rentabilnosti, proizvođači i dalje tržišno neuspjele proizvode. U odnosu na svjetske cijene, proizvodnja je općenito konkurentnija, ali, u odnosu na svojstva proizvoda, navedeni proizvodni program je preskup. Najčešće proizvodni program ne predstavlja cjelovit sistem, već se proizvodnja usmjerava prema paušalnim tržišnim procjenama.

Tržišno ekonomski kriterij mogao se ocijeniti s najviše 14 bodova, dok se prosječna ocjena grupe eksperata kretala oko 57%.

Estetski kriteriji namještaja rijetko zadovoljavaju, naročito kod potkriterija privlačnosti, dok najčešće nije rješavana originalnost i novost, moralna zastara i proporcionalna skladnost.

Estetski kriterij namještaja mogao se ocjenjivati s najviše 23 boda, a prosječna ocjena iznosila je svega 56%.

Navedene ocjene, koje samo djelomično zadovoljavaju, vrijede za postignuti prosječni nivo razvoja namještaja naše zemlje, iz kojeg se izdvajaju, po postignutom zapadno-evropskom nivou, proizvođači poznatijih proizvođača iz SR Slovenije.

3. UZROCI POSTIGNUTOG STUPNJA U RAZVOJU NAMJEŠTAJA

Prema naprijed navedenoj analizi, može se zaključiti da postignuti stupanj u razvoju namještaja kod nas ne zadovoljava, što dokazuju loši izvoznici rezultati finalnih proizvoda. Također je još uvijek velik udio izvoza sirovine i poluproizvoda, uz nedovoljni udio izvoza finalnih proizvoda.

Izvoz finalnih proizvoda najčešće je praćen gubicima, tj. izvozom dohotka da bi se pod svaku cijenu došlo do potrebnih deviza, odnosno deviznih prava.

Uzroci takvog stanja u razvoju namještaja (što se najbolje reflektira kroz izvoz) u osnovi su ovi:

- nedostatak osmišljene izvozne orijentacije privredne grane (različiti motivi u reprocijelini);
- nedovoljno obrađeno domaće i izvozno tržište (nepoznavanje potreba i navika korisnika);
- nedovoljan utjecaj ekonomskih zakonitosti kod ostvarivanja rezultata poslovanja i gubitak odgovornosti;
- nedostatak podjele rada u reprocijelini;
- osjećaj nemoći da se može izvesti vlastita pamet, te nedostatak potrebe za marketingom i dizajnom kao neophodnim pristupom za bolje privređivanje;
- ovisnost o stranoj tehnologiji;
- politika formiranja cijena finalnih proizvoda;
- građenje glomaznih, skupih i nefleksibilnih proizvodnih kapaciteta na temelju proizvoljnih odluka bez odgovornosti;
- otežani kooperantski odnosi iz razloga neravnopravnog razvoja.

Veći dio navedenih uzroka niskog stupnja razvoja namještaja, koji ima trend stagnacije i pada u odnosu na razvijeni svijet, nije novost, ali, unatoč te konstatacije, nedostaju akcije da bi se nešto pozitivno učinilo.

4. PREDUVJETI ZA USPJEŠNIJI RAZVOJ NAMJEŠTAJA

Unatoč svim procjenama da je privredna grana šumarstva i drvne industrije izvozno interesantna, iz razloga već dobro poznatih komparativnih prednosti, izostaju pozitivni rezultati. Razlozi takvog stanja leže u stvorenim uvjetima koji ne motiviraju na promjene. Iz tog razloga pokušali su se istražiti preduvjeti koje treba ostvariti da bi se počeli mijenjati odnosi.

Da se osiguraju osnovni preduvjeti za podizanje stupnja razvoja proizvoda, treba učiniti slijedeće:

- povećati konkurentnost na domaćem tržištu, uz primjenu većeg utjecaja ekonomskih zakonitosti;

- omogućiti udruženom radu da većim dijelom utječe na rezultate poslovanja uz preuzimanje jasne odgovornosti;
- omogućiti udruženom radu da se uvjeri da primjenom marketinga, dizajna i uopće stručnosti može ostvariti bolje rezultate u poslovanju;
- organizirati trgovinske organizacije tako da prate potrebe korisnika u zemlji i inozemstvu, a na temelju tih podataka projektirati, proizvoditi i ponuditi vlastiti proizvod tih svojstava;
- osigurati zajednički rizik proizvodne i trgovinske sfere;

Program »Jazon« (»Liko« Vrhnika) — jedan od primjera uspješnog izvoza

- organizirati školovanje kadra za razvoj namještaja;
- osigurati sigurne i poznate uvjete privređivanja grupacije, uz rješavanje primarne raspodjele u društvu i osiguranje izvoznih stimulacija;
- osigurati udruženom radu vlastiti jeftiniji obrtni kapital, uz maksimalnu odgovornost za ostvarene rezultate poslovanja.

Ostvarenjem tekvih preduvjeta u privređivanju grane, koji su zacrtani i u »Dugoročnom programu ekonomske stabilizacije zemlje«, mogu se očekivati pozitivne promjene i u podizanju stupnja razvoja namještaja i u osposobljavanju te podgrupacije za uspješniji izvoz. Osim tog elementa, za uspješnije privređivanje može se očekivati da bi u tom slučaju bili pokrenuti i slijedeći pozitivni procesi:

- dohodovno i dugoročno povezivanje uz veću podjelu rada i usklađivanje kapaciteta;
- veća produktivnost uz primjenu stručnih i znanstvenih spoznaja s područja marketinga, dizajna, organizacije i tehnologije;

- razvijanje specijalizacije i kooperacije kroz podjelu rada (a ne samo proizvodnih programa);
- razvoj vlastite tehnologije;
- bolje iskorištenje vlastite sirovine;
- primjena marketinga kod donošenja investicijskih odluka i odluka za uvođenje novog proizvoda;
- reorganizacija trgovinske sfere uz uključivanje stručnjaka za marketing i dizajn.

Navedeni pozitivni tokovi u razvoju finalne proizvodnje i proizvodnih programa utjecali bi na bolje izvozne rezultate i obogaćivanje domaće ponude, pri čemu bi se nužno posvećivala veća briga najvažnijoj komparativnoj prednosti u odnosu na svijet, a to je sirovinna osnova.

Konkretnu ulogu u bržem i efikasnijem razvoju namještaja Institut za drvo — Zagreb, uz promjene naprijed navedenih uvjeta privređivanja koje trebaju uslijediti u grani šumarstva i prerade drva, sagledava kroz suradnju sa finalnim proizvođačima na poslovima istraživanja tržišta, razvoj proizvoda (do izlaznog prototipa), uvađanje novih proizvoda u proizvodnju, promociju proizvoda, reklamu i propagandu, školovanje kadrova i istraživa-

nja mogućnosti veće podjele rada, a sve to uz odhodovno povezivanje proizvodnje i znanosti.

5. UMJESTO ZAKLJUČKA

Iz naprijed navedenih podataka o stanju, uzrocima i preduvjetima za uspješniji razvoj namještaja, može se zaključiti da je izlaz iz ove situacije moguć zajedničkom akcijom u udruženom radu i društva u cjelini. Pozitivna promjena stanja u razvoju namještaja, uz promjenu navedenih uvjeta, može se očekivati tek u drugom srednjoročnom periodu, uz kontinuirano održavanje pozitivnih trendova kroz stalna istraživanja specifičnih potreba korisnika.

LITERATURA

- [1] ***: Gut industri form. München, 1982.
- [2] Biondić, D.: Projekt za provedbu novog koncepta izlaganja te ocjenjivanja uspješno razvijenih proizvoda drvne industrije na priredbama Zagrebačkog velesajma. Elaborat, Institut za drvo, Zagreb, 1982.
- [3] Ljuljka, B.: Faktori kvalitete namještaja. Drvna ind. 11—12/1978.
- [4] Mihevc, S., Ljuljka, B. i dr.: Projekt znaka kvalitete. Ljubljana, 1981.

RAZVOJ SISTEMA UPRAVLJANJA PROIZVODNJOM I POSLOVANJA (CONTROL SYSTEM IN PRODUCTION AND BUSINESS ACTIVITIES)

Dr Zvonimir Etinger, dipl. ing.
Institut za drvo — Zagreb

UDK 658.5
Stručni rad

Prispjelo: 28. lipnja 1984.
Prihvaćeno: 13. srpnja 1984.

Sažetak

U ovom članku prikazan je razvoj oblika sistema upravljanja i njihova primjena u radnim organizacijama drvne industrije SRH. Nivo organiziranosti uvjetuje rezultate uspješnosti proizvodnje i poslovanja. Najveći problem u sprovođenju naprednijih oblika sistema upravljanja, pored niza objektivnih čimilaca, je i čovjek, tj. stručnjak — samoupravljač, koji će prihvatiti suvremene metode i mijenjati svoje dosadašnje navike.

Ključne riječi: elektronička obrada podataka — kibernetički sistem — elektronski proces proizvodnje — oblik sistema upravljanje — poslovna funkcija.

Summary

The article deals with development of control system and its application in work organizations in wood industry of the SR of Croatia. The level of organizing has been closely linked to better production results and business activities. The largest problem in carrying out of a more progressive systems, besides a number of objective factors, is man — expert — self-manager — who is going to accept modern methods and change the practice he was using so far.

Key words: electronic data processing — cybernetic system — electronic process of production — form of control system — business function. (V. K.)

0. UVOD

Sistem upravljanja sastoji se od niza uzajamno povezanih funkcija. Njihov je zajednički cilj ostvariti ekonomičnu proizvodnju dobara i usluga. Funkcije: nabava, prodaja, razvoj, proizvodnja, plan i analiza, računovodstvo, financije, opća i kadrovska itd. su sastavni dio cjelokupnog poslovanja, odnosno procesa reprodukcije. Svaka od njih prijeko je

potrebna za nesmetano odvijanje poslovanja. Međutim, važnost i značenje pojedinih poslovnih funkcija mijenjaju se ovisno o uvjetima poslovanja, te o razvoju proizvodnih snaga i proizvodnih odnosa. Sistemom upravljanja objedinjavaju se sve poslovne funkcije u jednu cjelinu, te prema tome o nivou oblika sistema upravljanja ovisi i uspješnost poslovanja.